

stalent alles is
lent alles istale
ent alles istalent
s istalent alles is
alles istalent al
stalent alles ista
alenta stale
s istal es is
stale ista
talent stal
stalent alles is
alent alles istale
nt alles istalent

Handreiking talentontwikkeling.

Ouders en school

Colofon //

Titel: **Alles is Talent**
Deel 3 / Ouders en school

Auteurs: Heleen Versteegen / Olga Abell

Redactie: Suzanne Loohuis

Uitgave: Sardes / Utrecht, februari 2011

Ontwerp,
vormgeving
en illustraties: Angelina van der Velde

Druk: Drukkerij Folkertsma de Vrije Fries

ISBN: 978 90 5563 114 8

Gebruik en overname van teksten en ideeën uit deze
publicatie wordt aangemoedigd en is vrijelijk toegestaan,
mits met bronvermelding.

**alles is
talent**

‘Ieder
kind is een
kunstenaar.
De moeilijk-
heid is er
één te
blijven als
je groot
wordt.’

Pablo Picasso

Inhoud.

Voorwoord	7
Inleiding	8
Ouders betrekken bij talentontwikkeling	
1 Kader	11
Activiteiten	
2 Activiteiten scholen	21
3 Activiteiten ouders	27
Talentontwikkeling van je kind	29
De Grote Interesstetest	31
Op expeditie	34
Sterren kijken	36
Ontdekken!	38
Het huiskamertheater	40
De wereld verbeteren	42
Proefles-shoppen	45

Tavecchio (psycholoog en pedagoog) was de eerste in zijn familie die studeerde. Hij komt uit een geslacht van stukadoors, dat in 1841 Italië verruilde voor Nederland. Hij groeide op in de Haagse Schilderswijk, een arbeiderswijk na de oorlog. Zoals veel intelligente mannen van zijn generatie, mocht hij naar het gymnasium omdat de schoolmeester erop stond. *'Je moet als kind het geluk hebben dat iemand jouw talent ziet. Er iets mee wil.'* Dat geldt voor alle talenten en het geldt nog altijd, zegt Tavecchio.

Tegenwoordig zijn het de ouders en niet de leerkracht die erop staan dat hun kind naar het gymnasium gaat. *'Dat zijn de prinsjes en prinsesjes van deze generatie. Er mag weinig misgaan, hè. Men heeft maar één of twee kinderen en verwacht er veel van. Aan de ene kant doen de ouders alles om de relatie met de kinderen goed te houden en zijn ze erg toegeeflijk. Ze vertonen veel risicomijdend gedrag, overbescherming. Die overdreven angst voor het vmbo (lager beroepsonderwijs) bijvoorbeeld. Aan de andere kant verwachten ze zo veel van de kinderen. Ze worden nu onder een vergrootglas gelegd.'* (NRC Handelsblad, 3 maart 2011)

Voorwoord.

**'Le talent,
ça n'existe
pas, le talent
c'est avoir
l'envie de
faire quelque
chose...'**

Jacques Brel

De toekomst van Jacques Brel stond al vroeg vast: hij zou zijn vader opvolgen als fabrieksdirecteur. De jonge Brel probeert aan de wens van zijn ouders te voldoen en begint in de fabriek als verkoper, maar hij is er niet gelukkig. Hij wil zanger worden, en besluit uiteindelijk (gelukkig!) zijn jongensdroom te gaan waarmaken, geheel op eigen kracht: *'Je me suis fait moi-même.'*

De zanger vindt dat talent zich vooral uit in de wilskracht om boven jezelf uit te groeien. Zoals ook in *Alles is talent* wordt onderstreept. Toch blijkt uit onderzoek dat talent van kinderen met een sensitieve ondersteuning door volwassenen nog beter tot bloei komt.

In dit derde deel van *Alles is talent* wordt dan ook het perspectief van de ouders belicht. Naast het aanbod van voorzieningen, coaches, inspiratie en motivatie zijn zij natuurlijk van groot belang voor de ontwikkeling van talent.

Alle producten van *Alles is talent* zijn te vinden op www.sardes.nl/talentontwikkeling.

Inleiding.

Scholen werken hard aan talentontwikkeling van leerlingen, maar ook de rol van de ouders is belangrijk. Talentondersteunend gedrag van ouders uit zich op verschillende niveaus:

- Allereerst zijn ouders betrokken bij het leven en de talentontwikkeling van hun kind, op school én buiten school.
- Ouders kunnen hun kinderen (op school) helpen bij verschillende stadia van talentontwikkeling: kennismaken, ontwikkelen en bekwaren.
- Daarnaast kunnen ouders samen met hun kind naar een museum, een ontdekkingsplek of een balletvoorstelling. In de buurt is vaak een ruim aanbod aan activiteiten, en samen kunnen ouder en kind bekijken hoe het kind zijn vrije tijd graag invult. Vervolgens zullen ouders hem in deze keuze begeleiden, door hem bijvoorbeeld aan te moedigen om het vol te houden als hij er even geen zin meer in heeft of juist door te helpen zoeken naar alternatieven. Door belangstelling te tonen in de dingen die een kind bezighouden en door erover te praten zorgen ouders dat hun kind zich verder ontwikkelt of bekwaamt.
- Tot slot hebben ouders zelf ook allerlei talenten, die ze kunnen benutten voor de talentontwikkeling van hun eigen kind en de kinderen en leerkrachten op school.

Sommige ouders weten goed raad met het stimuleren en ondersteunen van de talenten van hun kinderen. Andere ouders zullen daarbij geholpen moeten worden. Scholen hebben ouders nodig bij de talentontwikkeling van kinderen, met name als het om het bekwaren van talenten gaat. Daarbij is het belangrijk dat buitenschools en binnenschools leren goed op elkaar aansluiten. Scholen kunnen ouders ondersteunen bij talentondersteunend gedrag thuis. In overleg bekijken school en ouders op welke manier dat het beste kan.

Het eerste deel van deze handreiking geeft een kader waarin het thema *talentondersteunend gedrag van ouders* wordt geïntroduceerd met theoretische achtergrondinformatie, uitspraken van deskundigen en enkele voorbeelden. Vervolgens bieden wij scholen concrete activiteiten om samen met ouders aan talentontwikkeling te werken. Tot slot komen de talentenkaarten aan bod die scholen aan ouders kunnen meegeven om hun talentondersteunend gedrag te stimuleren.

In deze handreiking spreken we van 'het kind' en 'de ouder' en gebruiken we alleen de hij-vorm. Hiermee voorkomen we maatschappelijk correcte uitingen als *het dansende jongetje* en *het technische meisje*.

Het kader.

Ouders betrekken bij talent- ontwikkeling

1 Kader.

Talentontwikkeling = kinderen veel ervaringen laten opdoen in zowel de breedte (verschillende talenten) als de diepte (excelleren in een talent). Dat kan niet alleen op school. Ook buiten schooltijd moeten kinderen de kans krijgen zich verder te ontwikkelen, en daarbij kunnen zij worden gesteund door hun ouders.

Het mooie van opgroeiende kinderen is dat zij nog volop in ontwikkeling zijn. Als je goed naar kinderen kijkt en luistert zullen ze je dagelijks verrassen met hun bijzondere kijk op hoe de wereld in elkaar zit, hun gevoel voor logica en hun ongebreemde enthousiasme. Om het beste uit hun leerlingen te halen hebben scholen de ouders nodig. Kinderen brengen immers de meeste tijd in hun gezin door, en ouders kunnen hen door de jaren heen enthousiasmeren, stimuleren en begeleiden.

Scholen zien een kind in een andere context dan de ouders. Sommige kinderen bijvoorbeeld voelen zich op school geremd, terwijl zij eenmaal op straat met de buurjongens pittige voetballertjes blijken te zijn. Andersom zijn er ook kinderen die thuis weinig uitdaging krijgen en er bijvoorbeeld heel stil zijn, terwijl ze op school prima communiceren. Kortom: kinderen ontwikkelen in ieder opvoedmilieu andere talenten.

De school is in de gelegenheid kinderen vanuit verschillende invalshoeken te observeren en te begeleiden: hoe leert het kind? Hoe handhaaft het zich in de groep? Is het motorisch goed ontwikkeld? Kan het zich creatief uiten? Ouders zien weer andere kanten van hun kind: Hoe ontvangt het vrienden? Helpt het in het huishouden? Welke plek heeft het in het gezin? Het 'talentenplaatje' van een kind is dan ook pas compleet als ouders en school met elkaar in gesprek gaan.

Talentontwikkeling doe je samen met ouders.

De school én de ouders moeten oog hebben voor de totale ontwikkeling van kinderen. Maar leerkracht Dyane Brummelhuis vertelt:

'Veel ouders meten de kwaliteiten van hun kind uitsluitend af aan hun schoolprestaties. We proberen hen duidelijk te maken dat leren niet alleen uit taal en rekenen bestaat, maar dat het gaat om ontplooiing in brede zin. Om begrippen als zelfstandigheid, samenwerken en verantwoordelijkheid nemen.'

In dit voorbeeld zijn het vooral de ouders die de cognitieve ontwikkeling boven alles stellen. Maar ook veel basisscholen voelen zich genoodzaakt om zich vooral

te richten op rekenen en taal - ten koste van andere vakken. Cognitie, dat is waar je op afgerekend wordt door de onderwijsinspectie en door de ouders. Met name op de achterstandscholen is erg veel tijd nodig om kinderen op een goed niveau op het gebied van taal en rekenen te krijgen. Ontwikkelingspsycholoog Rita Kohnstamm zegt daarover:

'Beeldend onderwijs is belangrijk. Niet het belangrijkste, want in onze maatschappij is lezen, schrijven en rekenen het belangrijkste om later zelfstandig te kunnen functioneren. Bovendien is leren praten en denken de basis van de ontwikkeling van het kind. Maar ook voor zingen en tekenen zijn taal en denken nodig. Je moet geen tweedeling gaan maken. Beeldend en creatief bezig zijn is niet iets onnozels. Het is een manier van denken, het is communicatie.'

Ook bij beeldend onderwijs (en dat geldt evengoed voor andere domeinen) wordt de cognitieve ontwikkeling dus gestimuleerd. Het sterke aan brede ontwikkelingsstimulering is dat de invalshoek varieert, zodat verschillende leerstijlen van kinderen de ruimte krijgen.

Talentontwikkeling: ouders (en school) erkennen het belang van een brede ontwikkeling.

Talentontwikkeling moet je samen met ouders doen. Daarbij is het belangrijk dat ouders en school vanuit een breed perspectief op ontwikkeling naar de kinderen kijken. Kinderen kunnen meer dan je denkt, maar zij moeten wel met

nieuwe uitdagingen in aanraking komen en op een spoor worden gezet. School én ouders moeten hen ondersteunen bij de zoektocht naar hun talenten en de ontwikkeling daarvan begeleiden.

Er zijn grote verschillen te zien in de manier waarop ouders kinderen ondersteunen. Niet alle ouders hebben voldoende vaardigheden om hun kind effectief te begeleiden. Ouders die het in de vingers hebben dagen hun kind uit en zetten het aan het denken. Zij moedigen het aan zelf naar oplossingen te zoeken, wat het kind initiatiefrijker en gemotiveerder maakt.

In sommige gevallen is ouders met hun kind 'aan het werk zetten' niet voldoende. Uit onderzoek van Judi Mesman (2010) blijkt dat de ontwikkeling van kinderen sterker bepaald wordt door de kwaliteit van de uitleg en de interactie tijdens (leer)activiteiten dan door kwantiteit van de (cognitieve) stimulatie. *'Het gaat dus niet om de mate waarin, maar om de manier waarop thuis aandacht wordt besteed aan (leer)activiteiten.'* Sommige ouders (nadrukkelijk: de meeste niet) hebben om de talenten van hun kinderen te kunnen ondersteunen eerst goede voorbeelden en begeleiding nodig. En daar ligt een uitdaging voor de school en de andere uitvoerende partijen.

Talentontwikkeling thuis: school en samenwerkende partners ondersteunen ouders.

Partnerschap voor talentontwikkeling

Om de samenwerking met ouders gestalte te geven kunnen scholen gebruikmaken van een bestaand concept: het educatief partnerschap. Educatief partnerschap is een proces waarbij school, ouders en andere instellingen rondom de ontwikkeling en opvoeding van kinderen elkaar ondersteunen. Samen bevorderen zij de leergierigheid, motivatie en ontwikkeling van kinderen.

Scholen waar het educatief partnerschap is uitgewerkt hebben een uitstekende basis voor gezamenlijke talentontwikkeling. Andersom kan talentontwikkeling een prima aanleiding zijn om een educatief partnerschap te gaan ontwikkelen. Juist bij talentontwikkeling kunnen school en ouders als gelijkwaardige partners ieder hun eigen rol vervullen. Zij hebben een gezamenlijk belang: zo gunstig mogelijke voorwaarden scheppen voor de brede ontwikkeling van kinderen.

Het educatief partnerschap heeft drie doelen (onderwijsdeskundige Cees de Wit): het pedagogisch doel, het organisatorisch doel en het participatiedoel.

Pedagogisch doel

Het pedagogisch doel is: "Het realiseren van afstemming in de benadering van kinderen thuis en op school." Bij talentontwikkeling is dit doel belangrijk, omdat het hierbij draait om de individuele mogelijkheden van het kind en de mogelijkheden van zijn ondersteuners (zoals ouders, familie, school, opvang). Ieder pakt zijn eigen rol op. Ouders ken-

nen hun kind van haver tot gort, weten hoe het zich gedraagt in allerlei situaties en hebben - meestal - een overzicht van zijn sterke en zwakke kanten, talenten en tekortkomingen. De school heeft verstand van kennisoverdracht, het ontwikkelen van sociaal-emotionele en cognitieve vaardigheden, leercurven en groepsprocessen. Wanneer ouders en school erin slagen hun kennis regelmatig en in een open klimaat uit te wisselen, kan dat de talentontwikkeling van de kinderen ten goede komen.

Zie activiteiten voor de school: *Talentgesprekken* (bladzijde 21) en *Talentondersteunend gedrag thuis* (bladzijde 25).

*Afstemming tussen ouders en school is belangrijk en voorkomt een kloof tussen thuis en op school. Ontwikkelingspsycholoog Hans Cohen de Lara verklaart dit nader in zijn boek *De Basis. Theorie en praktijk van vroege ontwikkelingsstimulering* (2007): 'Als kinderen op de peuterspeelzaal gewend zijn dat ze veel mogen vragen en zeggen als de juf voorleest, willen ze dat thuis ook. En veel praten is goed voor de taalontwikkeling, dus het beste is dat ze daar zo veel mogelijk de kans voor krijgen. Op de peuterspeelzaal en op school, maar óók thuis.'*

Het gaat dus niet alleen om wát een kind leert, maar vooral ook hóe het leert. En afstemming tussen activiteiten thuis en op school kan kinderen veel opleveren.

Organisatorisch doel

Ouders leveren een bijdrage aan het reilen en zeilen van de school. Zij helpen niet alleen activiteiten uit te voeren,

maar denken er ook over mee. Door een goede inzet van de talenten van ouders is het mogelijk kinderen veel meer te bieden. Ouders zijn op veel scholen al behulpzaam als 'leesouder' en begeleiden groepen naar het zwembad, schooltuinen, musea en theater. Zonder ouderhulp kunnen deze activiteiten vaak niet plaatsvinden. Het educatief partnerschap biedt echter nog veel meer: als ouders daadwerkelijk als educatief partner worden benaderd kunnen zij hun eigen talenten inzetten voor de school: een moeder die kookles geeft, een vader die kungfulessen verzorgt... De talenten van ouders kunnen het onderwijsaanbod verrijken. Zie *Activiteiten Scholen: Talentenbank ouders* (bladzijde 23).

Voor het vormgeven van een goed partnerschap zijn de juiste attitude, kennis en vaardigheden van ouders en medewerkers van de school van groot belang. De leerkracht moet het initiatief nemen bij de invulling hiervan.

Democratisch doel

Ouders denken en beslissen informeel en formeel mee met de school, en de school legt verantwoording af aan de ouders. Dit veronderstelt een organisatie waarin sprake is van open communicatie tussen ouders, leraren en directie. Die communicatie gaat verder dan het belang van het eigen kind en diens groep. Leraren en ouders zijn partners die op basis van gelijkwaardigheid en met respect voor ieders verantwoordelijkheid overleggen over de doelen en de inrichting van de school. De ouderraad is een formeel platform om te werken aan een gemeenschappelijke

visie waarin ook talentontwikkeling een plaats krijgt. Een *werkgroep talentontwikkeling* kan actief aan de slag gaan met het uitwerken van activiteiten die de brede ontwikkeling van kinderen stimuleren.

Voor alle kinderen, maar zeker voor kinderen die een extra stimulans kunnen gebruiken, is educatief partnerschap van groot belang. De invulling van het partnerschap kan van school tot school verschillen, zowel inhoudelijk als qua intensiteit. Scholen verschillen alleen al van elkaar omdat zij in een bepaalde buurt staan of een eigen publiek trekken. Het is telkens een uitdaging voor de school om met de ouders te komen tot gedeelde doelen voor de opvoeding en voor de ontwikkeling van de talenten van de kinderen.

Type ouders

Een leerkracht vertelt:

'Het lijkt wel of ouders die de meeste tijd hebben de minste tijd vrij kunnen maken voor hun kind. Zelfs vijf minuten samen een boekje lezen lijkt te veel.'

Voor het pedagogisch doel van het educatief partnerschap is het belangrijk om na te denken over het type ouder waarmee je op school te maken hebt. Wat betreft talentondersteunend gedrag zijn er drie herkenbare types ouder te onderscheiden:

- de afzijdige ouder;
- de ouder met een eigen plan;
- de begeleidende ouder.

De afzijdige ouder

De afzijdige ouder is matig geïnteresseerd in het talent van zijn kind. Hij heeft zelf weinig affiniteit met de hobby of sport van zijn kind en is mede daardoor niet betrokken bij diens bezigheden. Ouders van echte talenten zijn soms zelfs bezorgd, omdat zij niet willen dat de hobby van hun kind een beroep wordt. Kinderen moeten zonder steun van hun ouders wel heel volhardend zijn om hun talent goed tot ontwikkeling te laten komen.

In gesprek met de ouder...

De afzijdige ouder moet leren genieten van het talent van zijn kind. Allereerst is het belangrijk om te achterhalen waarom hij zo weinig betrokken is. Vaak speelt een van de volgende punten een rol.

- Ouders kunnen een beeld hebben van een sport of kunstvorm dat helemaal niet (meer) klopt: *'Ik mocht van mijn moeder niet op voetbal. Mijn oom was een fanatiek voetballer, maar hij kwam altijd beurs terug van een wedstrijd. Mijn moeder denkt dat er alleen maar asociale kinderen op voetbal zitten, begeleid door schreeuwende ouders.'* Voor deze ouders is het belangrijk dat zij een keer meegaan (met het kind of een vriendje) om te kijken hoe het er daadwerkelijk aan toe gaat. Een kind in actie kan ouders laten ervaren hoe het geniet van zijn hobby.
- Zoals eerder al is aangegeven zijn sommige ouders vooral geïnteresseerd in de cognitieve ontwikkeling van hun kind. Het is goed om deze ouders te wijzen op de positieve effecten van stimulering van andere ontwikkelingsgebieden op de schoolcarrière. Ook

kunnen zij erop worden gewezen dat kinderen die bijvoorbeeld moeilijk leren meer zelfvertrouwen krijgen wanneer zij wel successen hebben op andere gebieden.

- Ouders vinden soms dat een hobby niet past bij hun kind of niet aansluit bij de verwachtingen van de omgeving. Het is belangrijk om dergelijke bezwaren serieus te nemen en samen te bekijken of er een oplossing is. De basis voor deze gesprekken blijft het welzijn van het kind. Iedere ouder wil tenslotte dat zijn kind zich ontwikkelt en gelukkig is.

De film *Bend it like Beckham* gaat over Jess Bhamra, een achttienjarig Engels meisje van Indiase afkomst. Het liefst zou ze de hele dag voetballen, maar haar ouders houden haar liever thuis zoals het een keurig Indiaas meisje betaamt. Dan wordt Jess opgemerkt door leeftijdsgenoot Jules, die haar uitnodigt om bij het plaatselijke vrouwenteam te komen spelen. Jess blijkt erg veel talent te hebben en droomt ervan een vrouwelijke Beckham te worden!

De ouder met een eigen plan

Sommige ouders hebben grootse plannen voor hun kind, en uit onderzoek blijkt dat positieve verwachtingen over het algemeen tot hoge prestaties leiden. Wat ouders voor ogen hebben komt echter niet altijd overeen met wat hun kind zelf wil of kan, en te hoge eisen kunnen tot veel stress leiden.

In gesprek met de ouder...

Ouders en school zullen samen met het kind moeten bekijken waar het kind goed

in is en wat het leuk vindt, maar ook wat het ervoor over heeft. Alleen in gesprek met ouder en kind kom je erachter of de verwachtingen van beiden realistisch zijn. Begin vanuit een positieve insteek, want deze ouders zijn in wezen heel trots op hun kind en zien een heleboel mogelijkheden. Het gesprek kan zich vervolgens richten op de manier waarop de ouder deze gevoelens positief kan aanwenden, zodat het kind zich gesteund voelt en niet overvraagd. Ouders moeten zich bewust worden van het feit dat plezier en zelfvertrouwen een belangrijke motor zijn voor de ontwikkeling van talenten.

Er zijn vele voorbeelden te noemen van talenten die ten onder zijn gegaan aan te hoge verwachtingen en van kinderen die doodongelukkig zijn geworden omdat zij de droom van hun ouders moesten naleven. Herkennen ouders zich in het beeld van de ouder met te hoge verwachtingen? Uiteraard is dit een delicaat onderwerp. Soms is het beter om hierover te beginnen met een groep ouders, op een ouderavond of in de ouderkamer. Zo voelen ouders zich niet gelijk aangevallen.

Kijk eens op *Youtube*: het KRO-programma 'heibel langs de lijn' (voor hoe het niet moet); er zijn ook filmpjes ter promotie van het 'positief coachen'.

De film *In Oranje* gaat over de twaalfjarige Remco, een getalenteerd voetballertje met maar één droom: spelen in het Nederlands elftal. Zijn vader Erik is minstens zo fanatiek in het coachen van zijn zoon, en zijn moeder Sylvia zorgt ervoor dat haar gezinnetje niets tekort komt.

In de film *Shine* groeit de Australische pianist David Helfgott op als muzikaal wonderkind. Zijn vader wil dat hij de beste pianist ter wereld wordt, maar behandelt de jongen slecht. David besluit uiteindelijk met hem te breken, en gaat studeren aan een conservatorium in Engeland. Daar krijgt hij een mentale inzinking. Hij stopt met piano spelen en keert terug naar zijn geboorteland. Pas jaren later gaat hij weer piano spelen, eerst in een bar en later op concertpodia. De film is gebaseerd op een waargebeurd verhaal.

De begeleidende ouder

Kinderen met een begeleidende ouder ontvangen precies de goede steun. Dergelijke ouders zijn geïnteresseerd, volgen het kind en bemoedigen het of remmen het af als daar reden voor is.

In gesprek met de ouder...

De gesprekken met deze ouder kunnen zich richten op een goed afgestemde ondersteuning en begeleiding van het kind. De ouder zal geïnteresseerd zijn in de ontwikkeling van zijn kind op school: wat vindt zijn kind leuk, waar is het goed in, wat vindt het moeilijk en wat juist makkelijk? Ouders en leerkracht kunnen van elkaar leren door te praten over de manier waarop ze het kind aanmoedigen, uitdagen en afremmen.

Violist en dirigent Jaap van Zweden vertelt:

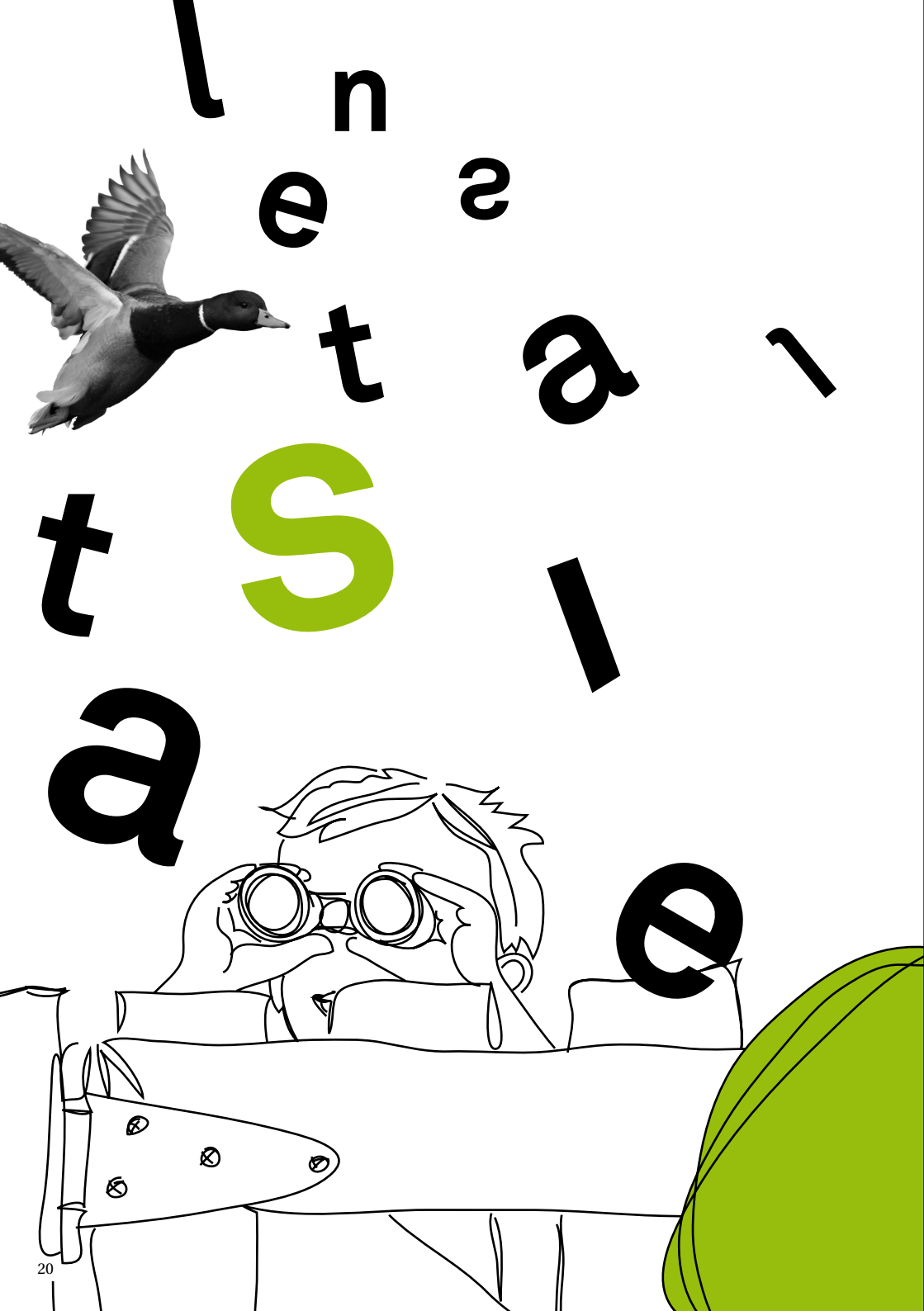
'Het is bekend dat veel kinderen met talent onbewust denken: Ze houden alleen maar van me als ik presteer. Dat kan heel zware gevolgen hebben voor de manier waarop ze zich later in het leven opstellen. Ik heb die angst ook gehad. Die goedkeuring van de ouders is ontzettend belangrijk. Soms zou je het wel van de daken willen schreeuwen: "Vader en moeder, houden jullie echt van mij, onverschillig wat ik doe en ook wanneer ik in de goot lig?" Dat is wat een kind wil weten. Je hunkert naar iemand die je accepteert in je volle totaliteit. Ik heb daar veel over gesproken met iemand die daar erg knap in is, wiens beroep het is, maar godzijdank ook met mijn vader. En dat is super.'

**‘ Het gaat
dus niet
om de mate
waarin maar
de manier
waarop thuis
aandacht
wordt be-
steed aan
leeractivi-
teiten.’**

Judi Mesman

Activiteiten.

**voor scholen
en ouders**

2 Activiteiten scholen.

Het betrekken van ouders bij talentontwikkeling van kinderen verschilt in wezen niet veel van het stimuleren van andere vormen van ouderbetrokkenheid op school. Het vertrekpunt kan wel verschillen: ouderbetrokkenheid binnen onderwijsachterstandenbeleid vertrekt vanuit 'een probleem', terwijl talentontwikkeling uitgaat van 'potentie'. Bovendien is talentontwikkeling bedoeld voor alle kinderen en hun ouders. Talentontwikkeling is een betrekkelijk nieuwe aanpak (en benaming), en we kunnen deze handreiking daardoor niet doorspekken met good practices. Wel vertalen we beproefde ouderbetrokkenheidsactiviteiten naar een Alles is talent-aanpak.

Er zijn allerlei activiteiten mogelijk om samen met ouders te werken aan talentontwikkeling. Ook het cement tussen die activiteiten is van groot belang: talentontwikkeling met ouders is onderdeel van een ketenaanpak. De school werkt samen met andere organisaties aan talentontwikkeling en betreft daar de ouders actief bij in een educatief partnerschap.

De school kan aan de slag gaan met de volgende activiteiten:

- talentgesprekken;
- ouderavond;
- talentenbank ouders;
- ondersteunen van talentondersteunend gedrag thuis.

Talentgesprekken

In talentgesprekken bespreken ouders en leerkracht de al dan niet verborgen talenten, hobby's en interesses van het kind. De gesprekken zijn positief van insteek en gaan in op de ontwikkelingsmogelijkheden van het kind. De ontwikkeling wordt in een breed perspectief geplaatst: ouders en leerkracht denken niet alleen na over de activiteiten waar het kind nu mee bezig is, maar bespreken ook of het op alle talentgebieden (zie *Activiteiten ouders*, bladzijde 27) wordt uitgedaagd. Misschien komt er zo wel een verborgen talent naar boven...

Leerkrachten bereiden zich op dit gesprek voor door ook met de vakdocenten te spreken over de ontwikkeling van de leerling in het betreffende vakgebied. Ouders wordt gevraagd om zich te laten informeren door andere betrokkenen, zoals de medewerkers van de naschoolse opvang, de sportleraar, de tekenjuf of een medewerker van de avonturenclub. Daarnaast kan een ouder met zijn kind de Grote Interesseset (bladzijde 32) invullen, waardoor een gesprek over de interesses van het kind tot stand komt.

Nadat ouders en leerkracht de talenten van het kind hebben verkend, bespreken zij de ondersteuning die het kind thuis en in de klas nodig heeft. Dat zal niet altijd in één gesprek kunnen. Wanneer de ouder

zelf ondersteuning nodig heeft bij talent-ondersteunend gedrag thuis is het beter om een aantal afspraken te maken. Ouders en leerkracht formuleren altijd samen een activiteit of actie, bijvoorbeeld dat de ouder met het kind gaat praten over welke sport het leuk zou vinden. Ouders kunnen ook aan de slag gaan met een van de activiteitenkaarten. Dan wordt een datum ingepland voor een vervolgesprek om de ervaringen te bespreken.

Kinderen die oud genoeg zijn kunnen zelf ook bij een talentgesprek aanwezig zijn. Sommige scholen zullen jonge kinderen al willen betrekken, andere scholen beginnen als kinderen wat ouder zijn, bijvoorbeeld vanaf groep 6.

(Naar voorbeeld van de talentgesprekken op het NOVA-college, www.bijdeles.nl)

Ouderavond

Een ouderavond over talentontwikkeling kan plaatsvinden vanuit verschillende insteken:

- talentontwikkeling op school;
- de talenten van ouders die voor de school worden ingezet (zie *Talentedbank ouders*, bladzijde 23);
- talentondersteunend gedrag thuis (zie *Talentondersteunend gedrag thuis*, bladzijde 25).

Welke insteek de school ook kiest, met de ideeën hieronder kan een interessante ouderavond worden opgezet.

Ouders gaan zelf aan de slag

De school laat ouders zien wat er op

school aan talentontwikkeling gebeurt: ouders ervaren het aanbod zelf door middel van een korte workshop. Kinderen kunnen overdag een presentatie verzorgen.

Ouders denken na over hun eigen talenten

De school vraagt ouders op een strookje in te vullen waar zij goed in zijn. De strookjes worden gesorteerd, bijvoorbeeld aan de hand van de talentdomeinen. Sommige ouders vinden het moeilijk om zelf aan te geven waar ze goed in zijn. Het is daarom goed van tevoren bepaalde vaardigheden aan te geven: naaien, koken, voetballen, schoonmaken, zingen, et cetera. Ouders kunnen ook ergens iets over vertellen of iets laten zien, zoals het land van herkomst of de manier waarop een huis wordt gebouwd. Bij zulke groeps gesprekken kan ook gelijk de koppeling worden gelegd met de manier waarop ouders hun talent kunnen inzetten voor de school.

De kinderen krijgen een actieve rol

Spreek kinderen aan op hun talenten! Sommige kinderen kunnen meehelpen organiseren. Andere kinderen willen een uitnodiging maken. Zelfgebakken koekjes zijn ook altijd welkom... Kinderen kunnen hun ouders interviewen over waar ze goed in zijn en waar ze plezier in hebben en hun bevindingen vervolgens presenteren in de vorm van tekeningen, foto's of een reportage.

Begin met een beeldfragment

Gebruik als opwarmer een filmfragment. In deze handreiking is een aantal voorbeelden genoemd.

Ervaringen uitwisselen

Ouders vinden het altijd prettig om ervaringen over opvoeden uit te wisselen. Op een ouderavond kunnen zij over talentontwikkeling praten aan de hand van stellingen zoals:

Mijn kind weet niet wat hij wil. Elk jaar gaat hij weer bij een ander clubje.

Mijn dochter wil altijd de beste zijn, ik weet niet hoe ik haar wat kan afremmen. Mijn kind wil alleen naar een club als ze samen met een vriendin kan gaan.

Talentedbank ouders

Een school die aan talentontwikkeling van kinderen werkt, geeft ook ruimte aan de talenten van ouders:

‘Er wordt op iedereen - naar eigen vermogen - een beroep gedaan op het leveren van een bijdrage daaraan. Dat lukt alleen als kinderen én ouders ook echt serieus worden genomen, als ze meetellen, gezien en gehoord worden. En daarbij ook op hun eigen talenten en mogelijkheden worden aangesproken.’ (Doodkorte, 2010: 28)

Door talenten van ouders te benutten kan de school een rijker aanbod samenstellen, zodat kinderen veel verschillende ervaringen kunnen opdoen. Daarnaast kunnen talenten van ouders worden ingezet voor de organisatie en het beleid binnen de school.

Een rijker lesaanbod

Op woensdagochtend verzorgt een groep ouders aan de Amsterdamse Dr. Rijk Kramerschool werkgroepen voor de

leerlingen. De school heeft gevraagd of zij gedurende een periode van drie weken een groepje leerlingen van verschillende leeftijden (groep 1 tot en met groep 4) een activiteit van een uur kunnen aanbieden. In die drie weken werken de leerlingen toe naar een presentatie. De werkgroepen worden een paar maanden later nogmaals aangeboden. Aanvankelijk wilde de school deze activiteit meer dan twee keer per jaar inplannen, maar ‘We merkten dat we ouders daarmee zouden overvragen. In overleg met de ouders hebben we daarom besloten om het tot twee keer per jaar te beperken.’

De leerlingen hebben mooie dingen gepresenteerd. Er is bijvoorbeeld een groep die een videoclip heeft gemaakt. Een andere groep heeft een aantal zelfgemaakte mozaïeken van glas in de school opgehangen. Weer een andere groep heeft gekookt en ontdekt dat ook spinazie lekker kan zijn. Zes kinderen hebben Franse woorden geleerd, ondersteund met gebaren. Verder waren er werkgroepen sokpoppen maken, yogales en collage maken. De werkgroepen zijn een groot succes, zowel bij de kinderen als de ouders en de school.

In bovenstaand voorbeeld is ervoor gekozen om ouders in projectperiodes te laten meewerken aan de onderwijsinhoud in de vorm van werkgroepen. Uiteraard zijn er verschillende organisatievormen te bedenken. De werkgroepen kunnen in een circuitmodel op één dag worden aangeboden: kinderen kunnen die dag één of twee workshops volgen. Ouders kunnen ook incidenteel - aansluitend

op een thema - in de klas een bijdrage leveren. Wanneer de klas het over ziek zijn heeft, is het natuurlijk fantastisch als er een arts of verpleegkundige langskomt en een dokterstas meeneemt. Wanneer het thema bouwen is, kan een timmerman of een architect iets vertellen en laten zien. In de ramadanperiode is er misschien een ouder die iets kan vertellen over de religieuze betekenis daarvan. Om kinderen met verschillende beroepen in aanraking te laten komen kan de school ouders uitnodigen om iets te vertellen over hun werk. Of nog leuker: de kinderen mee te nemen naar hun werkplek. Heleen Versteegen vertelt over haar jeugd:

'We zijn een keer met de hele klas naar een tewaterlating van een boot gegaan. De vader van een van mijn klasgenootjes werkte op de scheepswerf. Ongelooflijk indrukwekkend was dat. Ik weet het nog als de dag van gisteren.'

Welke vorm ook wordt gekozen, de school betreft ouders er vanaf het begin bij. Enkele ouders denken mee over de organisatie van projecten waarbij de hulp van ouders wordt gevraagd en over wat haalbaar is voor ouders. De school vraagt ze ook om mee te helpen vrijwilligers te werven. De insteek is altijd positief: ouders vinden het vaak een eer als er beroep wordt gedaan op hun talent. Spreek ze daarop aan!

Organisatie en beleid

Ouders kunnen door inzet van hun talenten een bijdrage leveren aan de organisatie en het beleid van de school. Er zijn vele voorbeelden te noemen waarbij de

school kan profiteren van de professionele achtergrond en/of talenten van ouders. Een basisschooldirecteur vertelt:

'De verbouwing van een nieuw schoolgebouw werd gevolgd door een werkgroep van directie, leerkrachten en ouders. Onder de ouders waren een projectontwikkelaar, een architect en iemand die werkt bij een naburige gemeente. Deze groep kon natuurlijk een invloedrijke input leveren aan het bouwproces. We hebben dankzij de adviezen van de architect extra ruimte gecreëerd en de projectontwikkelaar had vele tips voor de inrichting. We hebben in een vroeg stadium de gemeente verzocht na te denken over de inrichting van de straat waar de school in staat en de extra buitenruimte die de school nodig zal hebben. Het resultaat mag er wezen!'

Andere voorbeelden:

- Ouders versieren de school voor feestdagen.
- Ouders nemen deel aan een sollicitatiecommissie voor nieuwe leerkrachten.
- Ouders denken mee over de aanschaf van een nieuwe lesmethode.
- Ouders als 'gidsouder': zij begeleiden onder andere ouders van nieuwe leerlingen (zie www.bijdeles.nl).
- Ouders vormen een werkgroep talentontwikkeling.

De talenten van ouders kunnen alleen worden aangesproken als de school weet wat zij kunnen, dat spreekt voor zich. Sommige scholen hebben daarom een

talentbank, waarin informatie wordt opgeslagen over de beroepen van ouders en hun vaardigheden om bijvoorbeeld het kunst- en cultuuronderwijs te ondersteunen.

Talentondersteunend gedrag thuis

Kinderen kunnen hun talenten ook thuis ontwikkelen, en daarbij moeten ouders zich bewust zijn van hun rol als ondersteuner. Ouders kunnen hun kinderen zelf ondersteunen of ervoor zorgen dat zij door professionals worden begeleid op clubs waar zij bijvoorbeeld leren hockeyen, dieren schilderen of streetdancen. Hieronder volgt een aantal aanwijzingen voor de manier waarop de school ouders hierin kan ondersteunen.

Het goede voorbeeld

Het is belangrijk dat de school ouders laat zien hoe zij hun kinderen kunnen begeleiden. De school kan hen daartoe als begeleider meevragen bij activiteiten of presentaties van kinderen plannen rond het ophaalmoment. Tijdens de spelinloop van de kleuters kan de leerkracht bijvoorbeeld laten zien hoe je een kind helpt met het maken van een puzzel. Het werkt heel inspirerend als ouders zien dat hun kind onder begeleiding van de leerkracht of vakdocent met succes een activiteit uitvoert.

Intensieve begeleiding

Scholen met een ouderkamer en/of oudercontactpersoon zorgen voor intensieve begeleiding van ouders die daaraan behoefte hebben. Een veelgebruikte methode is de ouders eerst zelf de activiteit

te laten uitproberen, zodat ze zelf ervaren wat de bedoeling is. Dit kan ook goed in de vorm van werkgroepen die worden gegeven door ouders. Daarna kan de ouder thuis met het kind aan de slag.

Het is prettig om ondersteunend materiaal te gebruiken, bijvoorbeeld de activiteitenkaarten uit deze handreiking. Ook zijn er speciale materialen voor ouders bij programma's en lesmethoden, of specifieke ouderprogramma's (zie www.nji.nl).

Tot slot

Ouders moeten zich ervan bewust zijn hoe ze hun kind ondersteunen. Bij begeleiding van ouders moet daaraan veel aandacht worden besteed. Soms zal een school merken dat ouders moeite hebben om hun kind te begeleiden; zij voelen zich er misschien ongemakkelijk bij of denken dat ze het niet kunnen. De ene ouder is goed in rekenen, de ander zorgt liever voor een gezellige sfeer. Het kan averechts werken om ouders te overvragen: dat is niet goed voor het kind en de ouders en al helemaal voor de relatie tussen beiden. Zoals kinderen op hun talenten worden aangesproken, is dat ook een goede strategie bij de benadering van ouders.

3 Activiteiten ouders.

Kinderen kunnen meer dan je denkt, maar hun mogelijkheden komen vooral tot ontplooiing als zij door volwassenen worden gestimuleerd.

Algemene aanwijzingen

De manier waarop ouders kinderen stimuleren is heel belangrijk. Maar wat is nu een goede manier van stimuleren? Op de eerste kaart krijgen ouders een aantal aandachtspunten voor de stimulering van talenten. Niet alle ouders hebben tips nodig, de 'begeleidende ouder' zal niets nieuws lezen.

Specifieke talenten

Daarnaast zijn er kaarten met domein-specifieke aanwijzingen die gericht zijn op specifieke talenten en aansluiten bij de interesses van kinderen. Hiermee kun je ouders op ideeën brengen om uit te vinden wat hun kind leuk vindt om te doen of juist om goed aan te sluiten op een al zichtbaar talent van hun kind.

We hebben een aantal talenten/domeinen uitgekozen die goed aansluiten op het schoolgaande kind en benoemen ze als volgt: de artiest, de techneut, de bioloog, de atleet, de wetenschapper en de persoonlijkheid.

De artiest

De artiest is het kind dat het leuk vindt om zich creatief te uiten. Het houdt

van toneelspelen, schilderen, muziek maken en dansen. Bovenal heeft het een creatieve geest, wat zich uit in originele gedachten en het vermogen om die vorm te geven.

De techneut

Onderzoek en ontdekken, uit elkaar halen en terug in elkaar zetten: dat is wat een techneut leuk vindt. Jonge kinderen hebben al het vermogen om na te denken over constructies. Dit is vaak een onderbelicht talent van kinderen.

De bioloog

Alle kinderen vinden de natuur interessant, maar de bioloog gaat verder. Hij gaat graag de natuur in, wil veel weten over dieren en planten en heeft bovendien hart voor het milieu.

De atleet

Dit is het sportieve kind. Atleten vinden het leuk om een bepaalde sport onder de knie te krijgen en daar steeds beter in te worden. Zij ontwikkelen zich verder in clubverband.

De wetenschapper

De wetenschapper is meer een denker dan een doener. Om te ontdekken hoe de wereld in elkaar zit kan hij boeken lenen uit de bibliotheek, musea bezoeken en informatie zoeken op het internet.

De persoonlijkheid

De persoonlijkheid is een kind dat zich ontwikkelt tot de persoon die hij wil zijn. Hans Cohen de Lara schrijft in *Keien van kinderen* (p. 67):

'Een persoon met het talent om uit te groeien tot volwassene die zelfbewust in het leven staat, zijn emoties kan hanteren, een goed ontwikkeld geweten heeft, en op een constructieve manier met anderen kan omgaan.'

Gebruik van de kaarten

Op iedere kaart staat een activiteit van begin tot eind beschreven. Ouders kunnen er direct mee aan de slag. Hebben ouder en kind de smaak te pakken, dan kunnen ze de richtlijnen toepassen op andere activiteiten. De kaarten zijn bedoeld om ouders uit te dagen de talenten van hun kind te verkennen. Een ouder hoeft niet zelf artiest of wetenschapper te zijn om de activiteiten samen met hun kind uit te voeren.

Talentontwikkeling van je kind

Een handreiking aan ouders

Kinderen kunnen meer dan je denkt. Op school leren zij van alles. Lezen, schrijven en rekenen zijn natuurlijk belangrijke vakken, maar kinderen moeten ook leren zich goed te bewegen, hun creativiteit ontwikkelen en de wereld om zich heen ontdekken. Een kind kan pas leren schrijven als het een pen goed kan vasthouden, het kan moeilijke sommen beter oplossen als het wordt uitgedaagd om na te denken over ingewikkelde kwesties. Lezen, schrijven, rekenen, sporten, toneelspelen... het heeft allemaal met elkaar te maken.

Kinderen vinden het leuk om te ontdekken dat ze ergens goed in zijn. Soms ontdekken ze dat ze een activiteit leuk vinden omdat ze het fijn vinden om iets samen met een vriendje te doen. Geef kinderen de kans om te onderzoeken wat ze graag willen doen en je zult merken dat ze ervan genieten en zich er 'groot door voelen'.

Jij kunt samen met je kind ontdekken wat het leuk vindt en je kunt je kind helpen ergens beter in te willen worden. Als je kind zelfvertrouwen heeft, zal het gemotiveerd zijn om door te zetten. Want dat is waar het om gaat bij talentontwikkeling. De school kan je ook activiteitenkaarten meegeven met ideeën over wát je kan doen en hóe je dat kunt doen.

Doe activiteiten samen met kinderen

Wissel activiteiten thuis en elders af. De activiteiten kunnen alledaags zijn (samen naar *Studio Sport* kijken), maar laat je kind ook bijzondere ervaringen opdoen (een familieconcert bezoeken): daar kan hij zijn hele leven nog van profiteren. Biedt je kind uitdagende situaties aan, laat het zelf nadenken en neem de activiteit niet over.

Betrek je kind wel actief in de plannen. Bij jonge kinderen is het nodig om concrete ideeën te geven over wat ze zouden kunnen doen. Sommige kinderen zijn moeilijk ergens voor te porren, bij hen werkt het beter om ze gewoon mee te nemen. Ga niet eindeloos de discussie aan.

Toon interesse in de activiteit van je kind

Schoolgaande kinderen hebben een eigen leven waar jij als ouder helemaal niet meer aan te pas komt. Je moet respecteren dat je niet meer altijd weet wat je kind meemaakt. Tegelijkertijd moet je kind wel weten dat je geïnteresseerd bent in waar hij mee bezig is, wat hij leuk vindt en wat hij die dag heeft beleefd. Laat je kind merken dat je hem waardeert, maar val hem niet voortdurend lastig met goedbedoelde adviezen. Wat dat betreft moet je als opvoeder de juiste balans vinden.

Geef je kind de gelegenheid om te vertellen wat hij heeft meegemaakt. Laat merken dat hij fouten mag maken en dat hij daarvan kan leren. Vergroot zijn gevoel van eigenwaarde door hem te vertellen hoe bijzonder je het vindt *wat hij doet*, maar zeker ook *hoe hij is*.

Kinderen vertellen niet altijd uit zichzelf. Vaak is het leuk om te horen wat kinderen elkaar allemaal vertellen, dus als er een vriendje op bezoek is, nodig ze dan uit om samen aan tafel wat te eten en te drinken en je bent weer goed op de hoogte!

Moedig je kind aan

Iedereen kent het beeld van de schreeuwende ouder langs de lijn. Bekijk maar eens op Youtube het KRO-programma Heibel langs de lijn en je weet hoe het niet moet!

Zorg dat je kind zich vol overgave in een activiteit kan storten. Geef hem daar de tijd en de ruimte voor. Zo leert een kind zich concentreren, en dat is weer belangrijk om doelgericht te kunnen oefenen (Rikers, 2009). Aanmoediging heeft vooral betrekking op waardering tonen en doorzettingsvermogen ondersteunen. Wees daarom ook niet te beschermend en laat je kind zijn eigen motivatie ontwikkelen.

Blijf goed naar je kind kijken en luisteren zodat je weet of hij nog plezier heeft in wat hij doet. Soms heeft je kind een zetje nodig als het even niet lukt. Wist je dat talenten zoals Wesley Sneijder en Jaap van Zweden meer dan tienduizend uur hebben getraind en geoefend? Geef je kind de boodschap mee dat als hij iets wil leren of goed wil kunnen, hij wel moet oefenen.

Extra informatie

Boeken:

Boeken voor ouders over talenten van kinderen:

- Hans Cohen de Lara, *Keien van kinderen!*

De Grote Interesstest

Waarin is je kind geïnteresseerd?

De Grote Interesstest geeft een beeld van wat je kind leuk en interessant vindt. Kinderen vinden het vaak lastig om een open vraag als ‘Wat vind je nou eigenlijk het allerleukst om te doen?’ te beantwoorden. Daarbij komt ook nog eens dat zij bij het nadenken over zo’n vraag niet meteen alle mogelijkheden paraat hebben. Ze kiezen de eerste leuke activiteit die ze kennen, maar denken niet aan alle andere mogelijkheden.

Deze test stelt jou en je kind in de gelegenheid om een heel scala aan activiteiten met elkaar te vergelijken. Aan het einde van de test tellen jullie de scores op en bekijken jullie voor welke categorie je kind het meest heeft gekozen. Naderhand bespreek je samen of de uitkomst klopt. De test is dus vooral een middel om te praten over de talenten van je kind.

Hoe werkt de test?

De test bestaat uit twintig vragen. Bij elke vraag maakt je kind een keuze tussen twee activiteiten: welke vindt hij leuker? Aan elke activiteit hangt een code die bestaat uit een letter en een cijfer (bijvoorbeeld B3). In de laatste twee kolommen vullen jullie de code in van de activiteit die je kind het leukst vindt. De letters en cijfers worden apart opgeteld, dus die vullen jullie in twee verschillende kolommen in. Als alle vragen beantwoord zijn, vullen

jullie onderaan de test in hoe vaak iedere letter en ieder cijfer is gescoord.

Wat zegt de test?

De uitslag van de test zegt iets over de interesse van je kind voor één of meer talentgebieden. Kiest je kind bijvoorbeeld vooral voor sportactiviteiten of vooral voor activiteiten die met de natuur te maken hebben? Overigens heeft niet ieder kind een duidelijke voorkeur. Vervolgens geeft de uitslag aan voor welk soort activiteit je kind het meest heeft gekozen. Sommige kinderen houden er bijvoorbeeld heel erg van om zelf dingen te maken. Ze zullen daarom altijd de activiteit kiezen die ze daartoe in staat stelt, of die nou met kunst of met techniek te maken heeft. Hieronder staan de categorieën die je in de test kunt terugvinden.

Veel plezier!

A = natuur & wetenschap
B = sport
C = techniek & ICT
D = kunst & cultuur

1 = maken
2 = uitvoeren
3 = les op school
4 = onderzoeken/uitproberen
5 = thuis aan de slag

De Grote Interesstetst

Wat vind je leuker? Kies er steeds één.

			Vul in	
			Letter	Cijfer
(B3) sportdag	of	(A1) kruiden verbouwen in de schooltuin		
(A2) diersporen zoeken	of	(D5) een opvoering geven voor je vader of moeder		
(C5) bouwen met lego in de huiskamer	of	(A4) onderzoeken hoe een vogelnestje in elkaar zit		
(B3) zwemles krijgen	of	(D5) thuis een tentoonstelling maken		
(A1) fruitvliegjes kweken	of	(C4) onderzoeken welke spullen kunnen drijven		
(D1) een schilderij maken	of	(A4) uilenballen uit elkaar halen		
(B4) een wedstrijd houden wie het snelst kan rennen	of	(C2) een fietsband plakken		
(B2) tikkertje spelen	of	(A5) met je vader of moeder een boekje lezen over dieren in het wild		
(B1) zelf een balspel bedenken	of	(D2) meespelen in een toneelstuk		
(C3) een les krijgen over robots	of	(B2) boompje verwisselen		
(A5) beestjes zoeken in de tuin of in het park	of	(C1) een windmolen maken		
(D3) een les beeldhouwen	of	(B4) meten hoe ver je kan springen		
(C1) een eigen weegschaal maken	of	(A2) naar de dierentuin gaan		
(B5) voetballen of hinkelen met kinderen uit de buurt	of	(C2) een computerspelletje spelen		
(D1) een hoofd maken van papier-maché	of	(B5) rolschaatsen op de stoep voor je huis		
(C3) leren hoe je een eigen website maakt	of	(D4) een muziekinstrument uitproberen		
(D2) een museum bezoeken	of	(C4) een bedrijf bezoeken waar hijskranen worden gemaakt		
(C5) grote bellen blazen in de gootsteen	of	(D3) een les krijgen in verven met ecoline		
(A3) een les krijgen over vulkanen	of	(B1) een hindernissenbaan maken		
(D4) naar een theatervoorstelling gaan	of	(A3) een les krijgen over het heelal		

Wat is je score? Vul in!

Aantal x A	<input type="text"/>	Aantal x 1	<input type="text"/>
Aantal x B	<input type="text"/>	Aantal x 2	<input type="text"/>
Aantal x C	<input type="text"/>	Aantal x 3	<input type="text"/>
Aantal x D	<input type="text"/>	Aantal x 4	<input type="text"/>
	<input type="text"/>	Aantal x 5	<input type="text"/>

Op expeditie

De bioloog

Houdt je kind van natuur? Dan doe je hem zeker een groot plezier door samen sporen te gaan zoeken. Dat is hartstikke spannend: het betekent dat er allemaal dieren in de buurt zijn die je niet kunt zien, omdat ze bang zijn en zich verstoppen. Maar ze zijn er wel, en hun sporen zijn daar het bewijs van!

In een lichte kuil in de bladeren waarin wat haren zijn achtergebleven heeft waarschijnlijk een hert geslapen. En een braakbal zo groot als een kindervuist waarin veel botjes zitten komt vrijwel zeker van een bosuil. Dat weet je, omdat je goed voorbereid op pad gaat: met een begeleider of met een handboek.

Activiteit

Wat heb je nodig om samen met je kind sporen te gaan zoeken? Eerst zoek je een goed natuurgebied uit. Je kunt mensen in je omgeving vragen waar de mooie natuurgebieden liggen of je kunt op internet zoeken. Kijk bijvoorbeeld op www.hollandgroen.nl/natuurgebieden welk natuurgebied bij jullie in de buurt ligt.

Wist je dat...

Kinderen kunnen zich veel beter concentreren na het buitenspelen. Omdat ze zich buiten wat vrijer mogen bewegen, kunnen ze nieuwe ervaringen op hun eigen tempo verwerken. Daar worden ze rustig van.

Wat neem je mee?

- Als je zonder gids gaat, neem je een handboekje mee over sporen zoeken. Vraag een medewerker van de boekhandel of bibliotheek naar een geschikt boekje voor kinderen. Hierin vind je alle informatie die je nodig hebt: welke sporen zijn er? Waar vind je ze?
- Een vergrootglas.
- Een camera: de foto's kunnen goed van pas komen voor een plakboek of tentoonstelling.
- Een tas waarmee je kind mooie vondsten mee naar huis kan nemen: afgeknaagde dennenappels, uitwerpselen, takjes, bessen....

Maak bij thuiskomst een plek in huis vrij waar je kind zijn vondsten kan uitstallen. Op een uitstaltafel kan van alles liggen: veren, botjes, braakballen, bladeren, keutels, etensresten... Zorg voor leuke boekjes en websites die je kind kan gebruiken om uit te zoeken wat hij allemaal heeft gevonden. Met plaatjes uit tijdschriften en foto's van jullie wandeling kan het een echte tentoonstelling worden. Haal de tentoonstelling niet meteen weg. Kinderen vinden het prachtig als hun werkjes een eigen plek in huis krijgen. Het geeft ze het gevoel dat ze iets heel belangrijks hebben gemaakt en dat geeft ze zelfvertrouwen. Vind je bepaalde dingen vies (zoals braakballen) probeer je daar

dan overheen te zetten. Met angst voor viezigheid valt er niets te ontdekken in de natuur.

Extra informatie

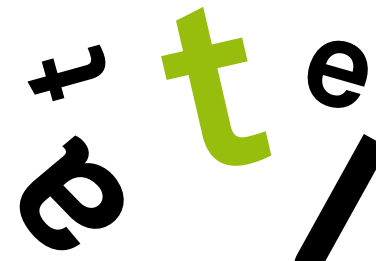
Boeken:

- Monika Lange, *Speuren naar sporen. Over veren, keutels en andere diersporen.*
- Teo van Gerwen, *Sporenboekje om diersporen mee te herkennen.*
- Agnes Meijs, *Het oergevoel.*
- Annemariëke Piers, *Op stap in herfst en winter. Natuur-wandel-doe-boek voor stadse donders en hun ouders.*

Websites:

Op internet zijn allerlei leuke natuuractiviteiten te vinden voor kinderen. Kijk bijvoorbeeld op de websites van Natuurmonumenten en Staatsbosbeheer:

- www.natuurmonumenten.nl
- www.staatsbosbeheer.nl

Sterrenkijken

De wetenschapper

Soms is het leuk om samen met je kind iets uit te proberen dat voor jullie beiden nieuw is. De meeste gesprekken bestaan eruit dat jij iets uitlegt en je kind ervan leert. Als er sprake is van samen leren, is jullie gesprek net iets anders.

Met sterrenkunde zijn de meeste ouders niet erg bekend terwijl het een boeiend onderwerp is, voor volwassenen én voor kinderen. Want wat zijn sterren eigenlijk? Hoe ver staan ze van ons vandaan? En waar houdt het heelal op? Het zijn vragen die ook bij kinderen opkomen als ze over het heelal nadenken. Een goede reden om je er samen eens in te verdiepen.

Activiteit

Probeer eerst de interesse van je kind te wekken. Maak een wandeling op een heldere avond en praat met hem over de sterren die jullie zien. Vertel hem welke vragen er bij jou opkomen en vraag waar hij zelf benieuwd naar is. Hoe groot zijn die sterren eigenlijk? Hoe groot is het

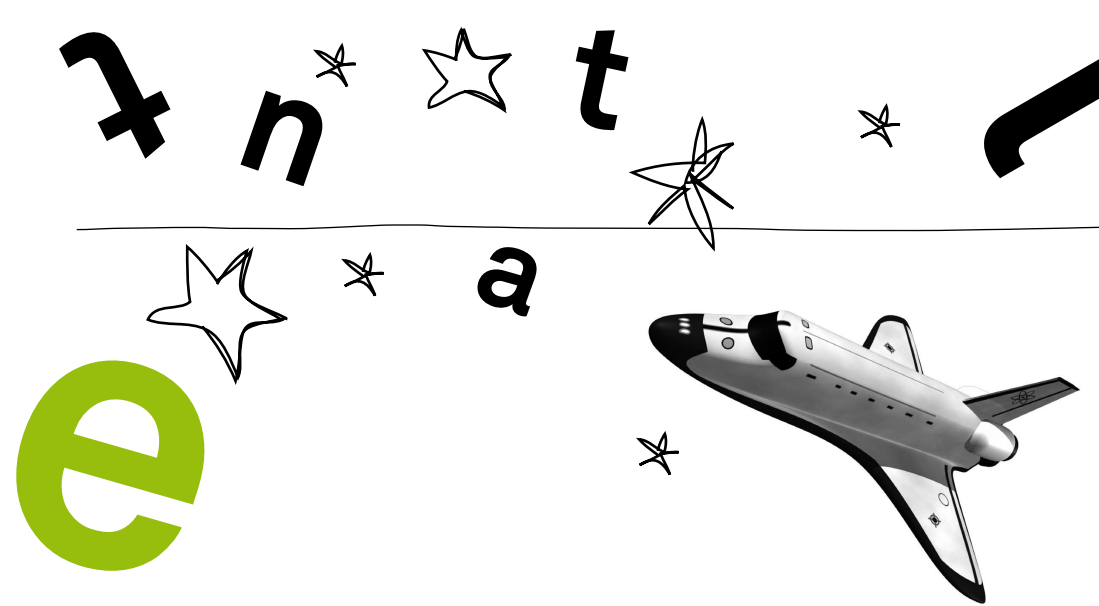
Wist je dat...

Meisjes op middelbare scholen in Nederland presteren net zo goed als jongens in wiskunde en natuurkunde. Meisjes zijn echter vaker onzeker over hun talent voor dergelijke vakken en kiezen daarom minder vaak voor een exacte studie als sterrenkunde.

heelal? Is er ook leven in de ruimte? Stel voor om het samen te gaan uitzoeken. In boeken en op het internet is veel informatie verkrijgbaar over het heelal. Medewerkers van kinderboekhandels en bibliotheken helpen je graag bij het vinden van geschikte boeken en een zoekopdracht op Google levert veel hits op. Ga niet alleen op zoek naar informatie voor kinderen; boeken en websites voor volwassenen zijn ook leuk om samen door te nemen.

Nadat jullie je samen hebben verdiept in het onderwerp is het tijd om iets actiefs te gaan doen: zelf een kijkje nemen in het heelal. Vanuit de Randstad is de sterrenhemel wat minder goed te zien door lichtvervuiling (jullie weten inmiddels wat dat is), maar daarbuiten is met helder weer veel te zien met het blote oog: de grote beer, de kleine beer, de poolster en nog veel meer.

Als je eenmaal weet waar je naar moet zoeken, is er veel te zien in de sterrenmassa. Je moet het wel net treffen: een heldere hemel terwijl je op de goede plaats bent. Gelukkig zijn er plaatsen waar sterren kijken altijd kan. Een planetarium bijvoorbeeld. Of een museum. Ook zijn er instanties die speciale sterrenkijkavonden organiseren. Zoek samen met je kind uit welke activiteiten er zijn. Informeer bij mensen uit jullie

omgeving en ga op zoek op het internet, bijvoorbeeld op www.scienceout.nl. Op het gebied van sterrenkunde is er genoeg te doen!

Wat deze activiteit bijzonder maakt, is dat jij en je kind samenwerken. Het gaat er daarbij om dat je op ongeveer hetzelfde niveau begint en je vervolgens samen gaat verdiepen. Uiteindelijk ga je samen dingen ondernemen, zoals een museumbezoek of een georganiseerde activiteitenmiddag. Denk dus ook na over andere onderwerpen die leuk zijn om je samen in te verdiepen, zoals:

- *het weer*: waardoor verandert het weer? Hoe kunnen meteorologen het weer voorspellen?
- *fossielen*: hoe oud kunnen fossielen zijn? Waar kun je ze vinden?
- *milieuvervuiling*: waardoor ontstaat milieuvervuiling? Wat kunnen we ertegen doen?
- *aardbevingen*: hoe ontstaan aardbevingen? Waarom komen ze in Nederland bijna niet voor?

- *de geschiedenis van Nederland*: wanneer werd het eerste huis in jullie woonplaats gebouwd? Wie woonde er?

Extra informatie

Boeken:

- Jacob Berkowitz, *Is daar iemand?*
- Barbara Wernsing-Bottmeyer, *Het heelal*.
- P. Nicholson en C. Pratt-Nicholson, *De planeten*.
- R. Kerrod, *Verre planeten*.
- R. Kerrod, *Nabije planeten*.

Websites:

- www.willemwever.nl
- www.esa.int/esaKIDSnl (let op! géén punt voor nl)
- www.sterrenkids.nl

Ontdekken!

De technéut

Kinderen hebben een natuurlijke nieuwsgierigheid naar de manier waarop de wereld in elkaar zit. Zij verwonderen zich over zaken die door volwassenen als vanzelfsprekend worden beschouwd, bijvoorbeeld dat een ballon wegschiet als de lucht eruit loopt. Het is belangrijk dat kinderen over dit soort zaken nadenken: als zij weten dat lucht een bepaalde kracht kan uitoefenen op een ballon, zullen zij al snel begrijpen hoe een fietspomp werkt.

Op deze activiteitenkaart vind je ideeën om je kind te helpen de wereld van natuur en techniek te ontdekken en om hem nieuwsgierig te houden.

Activiteit

Je kind kan zich op twee manieren met techniek bezighouden: boekjes doorbladeren en websites afstruinen of zelf aan de slag gaan. Boeken en websites staan vol met interessante weetjes, meer dan je uit eigen experimenten haalt. Zelf experimenteren is natuurlijk weer veel spannender dan iets op je scherm te zien

Wist je dat...

Kinderen die onderzoekend en ontdekkend leren, leren tegelijkertijd initiatief te nemen, keuzes te maken, grenzen te stellen en zichzelf te motiveren.

gebeuren. Het is het leukste om lezen en doen af te wisselen.

Er bestaan veel informatieve boekjes en websites die je met je kind kunt bestuderen. Op www.praktischtechniek.nl kun je bijvoorbeeld gratis boekjes downloaden uit de serie 'Geheimen van...', waarmee kinderen zich in een technisch onderwerp kunnen verdiepen. Het zijn speelse boekjes die volstaan met informatie, invuloefeningen en opdrachtjes waardoor je kind wordt geprikkeld zelf over het onderwerp na te denken.

Om ideeën op te doen voor technische experimenten waarmee je zelf aan de slag kunt, zijn er allerlei bronnen en er zijn instellingen die techniekactiviteiten voor kinderen organiseren. Hieronder staat een aantal suggesties, maar het is veel handiger om jezelf en je kind aan te leren hoe je naar dit soort informatie kunt zoeken:

- Vraag de bibliothecaris of medewerker van de kinderboekenwinkel naar leuke boekjes voor kinderen over techniek.
- Vraag de medewerkers van een speelgoedwinkel naar leuke speelgoedpakketten die met natuur en techniek te maken hebben.
- Kijk op internet naar technische activiteiten om thuis met je kind te doen. Geef Google bijvoorbeeld de zoekopdracht 'kinderen techniek', en kijk wat dat oplevert.

- Heeft je kind de smaak te pakken? Kijk dan op internet of er georganiseerde activiteiten in de buurt te doen zijn. Geef Google de zoekopdracht 'techniek activiteit kinderen' en de naam van je gemeente of van een grotere gemeente in de buurt en kijk eens wat het aanbod is.

Extra informatie

Boeken:

Op de website www.arsscribendi.nl kun je informatieve boeken zoeken op basis van leeftijdscategorie van je kind en interessegebied. Vervolgens kun je de boeken bestellen of bij je bibliotheek lenen.

Websites:

- www.praktischtechniek.nl
- www.encyclopedoe.nl

Speciaal voor technische meisjes:

- www.girlsday.nl

Enkele voorbeelden van georganiseerde activiteiten:

- www.ontdekhoeke.nl (Noord-Holland)
- www.deontdekfabriek.nl (Eindhoven)
- www.tudelft.nl (Delft)
- www.technika10amsterdam.nl (Amsterdam)
- www.stichting-scen.nl (Groningen)

Het huiskamertheater

De artiest

Sommige kinderen lijken te zijn geboren om op het podium te staan. Zonder aarzeling voeren ze een dansje of toneelstukje op voor een klein publiek. De meeste volwassenen kunnen het zich moeilijk voorstellen dat je zoiets durft. Zonde! Als artiestengedrag wordt aangemoedigd zal dat remmende gevoel langer of zelfs voorgoed wegblijven. Kinderen vinden het dan makkelijker om te praten in de kring en zullen later betere presentaties geven. Als ouder kun je je kind thuis een podium bieden om alvast flink te oefenen.

Activiteit

Houdt je kind van voorstellingen geven? Let dan op de volgende zaken, zodat je kind veel plezier beleeft en een goede dosis zelfvertrouwen krijgt.

Van tevoren:

- Help je kind leuke ideeën voor een voorstelling te bedenken (maar neem het niet van hem over). Je kunt je kind

Wist je dat...

Alle kinderen zijn van zichzelf al creatief. Ze gaan minder van regels uit dan volwassenen en doen dingen op hun eigen manier: dát is creativiteit. Die creativiteit wordt met de jaren minder doordat kinderen zo vaak te horen krijgen dat dingen anders moeten.

bijvoorbeeld een verhaal voorlezen, zodat hij dat kan naspelen. Kleuters kennen hun eigen prentenboeken vaak al goed genoeg om ze te kunnen naspelen. Voor kinderen die al kunnen lezen bestaat er een leuke boekenserie: 'Toneellezen' van uitgeverij Zwijsen (zie *Extra informatie*). Dit zijn kleine scripts die door kinderen op een echte theatermanier kunnen worden gespeeld.

- Zorg voor afwisselende en uitdagende materialen: verkleedkleden, schmink, decorspullen zoals doeken, stoelen en kussens en spullen die bij een scène kunnen horen: keukengerei, kantoorartikelen, zwemspullen, et cetera. Vraag je kind wat hij nodig heeft en help hem aan leuke ideeën.

Tijdens de voorstelling:

- Geef je kind de gelegenheid er een serieuze voorstelling van te maken: maak ruimte vrij, zet een stoel neer en blijf kijken tot de voorstelling is afgelopen. Maak eventueel afspraken over de duur van de voorstelling. Loop niet halverwege weg om het vlees in de pan om te draaien; je kind heeft nu even de volle aandacht.

Na afloop:

- Prijs de prestaties van je kind. Hij voelt zich bij jou veilig om zich vrij te uiten, en een flink applaus is daarvoor een

passende beloning. Prijs ook de voorbereiding die aan het toneelstuk vooraf is gegaan. In die voorbereiding zit vaak meer werk dan in de opvoering.

- Bespreek de voorstelling met je kind na. Vertel hem wat je goed vond en vraag wat hij er zelf van vond. Het is leuk om foto's te maken, zodat jullie die samen kunnen bekijken. Heb je de mogelijkheid om te filmen, dan kunnen jullie de hele voorstelling samen bekijken!

Deze aanwijzingen zijn uiteraard van toepassing op alle creatieve uitingen van je kind: dansen, kleien, muziek maken, schilderen, knutselen, noem maar op! Het gaat erom dat je kind de gelegenheid krijgt om zijn creatieve prestaties goed voor te bereiden en uit te voeren en dat hij de aandacht en waardering krijgt die hij verdient.

Extra informatie

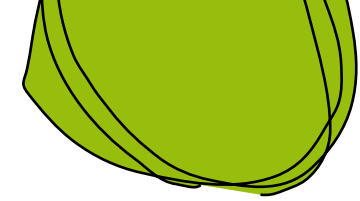
Boeken:

De boekenserie 'Toneellezen':

- Chris Winsemius, *Hier waak ik*.
- Tamara Bos, *Sam in actie!*
- Anke Kranendonk, *Verdwaald in Amsterdam*.
- Monique van der Zanden, *De verboden Tuin van Toen*.

Boeken voor ouders over creatieve kinderen:

- Dorothy Einon, *Het creatieve kind: de talenten van uw kind herkennen en stimuleren*.
- Hugo Pinksterboer, *Muziek voor kinderen: een gids voor ouders*.

De wereld verbeteren

De persoonlijkheid

Sommige kinderen hebben een talent dat niet te plaatsen is binnen een specifiek gebied als sport of techniek. Er zijn kinderen die bijvoorbeeld graag de leiding nemen, graag iets organiseren, graag andere mensen helpen of zich goed kunnen inleven in anderen. Hun talenten bevinden zich vooral op het gebied van hun persoonlijkheid.

Deze activiteit is speciaal geschreven voor zulke persoonlijkheden, met name voor kinderen die zich bezighouden met onrecht in de wereld. Ouders kunnen ideeën opdoen om hun kinderen te helpen wat aan dat onrecht te doen. De activiteit stelt kinderen in staat om na te denken over goed en kwaad, om zich in te zetten voor anderen, om dingen te organiseren en om verantwoordelijkheid te nemen.

Activiteit

De wereld van jonge kinderen is nog erg klein. Zij houden zich nog niet bezig met wereldproblematiek. Wel kunnen zij al

Wist je dat...

Ontwikkelingspsycholoog Hans Cohen de Lara schrijft:

'Alles wat kinderen meemaken, bepaalt, naast hun aanleg, hoe hun gedrag zich zal ontwikkelen. Kinderen ontwikkelen hun persoonlijkheid vooral in contact met anderen.'

erg meeleven met anderen, bijvoorbeeld met een ziek klasgenootje. Voor jonge kinderen is het soms prettig om iets te doen voor iemand uit hun omgeving. Bijvoorbeeld een kaartje sturen aan het zieke klasgenootje of een kluif kopen voor de hond wiens baasje op vakantie gaat. Het zijn gelegenheden waardoor je kind zijn inlevingsvermogen kan ontwikkelen en kan leren inzien dat hij wat kan betekenen voor anderen.

Oudere kinderen denken al na over problemen als milieuvervuiling en armoede. Als ouder is het goed je kind hierbij te ondersteunen. Dat doe je door er samen over te praten en door informatie over het onderwerp te verzamelen. Geef je kind mee dat het mogelijk is om te proberen verandering te brengen in de dingen die hem aan het hart gaan. Als kind kun je al heel goed een probleem onder de aandacht van anderen brengen, bijvoorbeeld door actievoeren, geld inzamelen, een stukje schrijven voor de schoolkrant, een presentatie te houden voor de klas of handtekeningen verzamelen. Sommige kinderen richten zelfs met vriendjes een actieclub op, bijvoorbeeld een dieren-vriendenclub.

Als ouder is het zaak om samen te bespreken wat voor manier van actievoeren gepast is. Het is bijvoorbeeld niet gepast om mensen zomaar om een donatie te

vragen. Het is wel gepast om als kind iets te maken en dat te verkopen, zonder je op te dringen (bijvoorbeeld op een kleedje op straat, met een groot uithangbord dat voorbijgangers kunnen lezen). Kinderen die een handtekeningenactie houden weten niet altijd wie de juiste persoon is om de handtekeningen naartoe te sturen. Voor al dit soort zaken hebben zij ondersteuning van hun ouders nodig.

Veel welzijnsorganisaties hebben een kinderwebsite waar allerlei activiteiten op staan waarmee kinderen kunnen actievoeren. Zo kunnen zij zich aansluiten bij een bestaande actie.

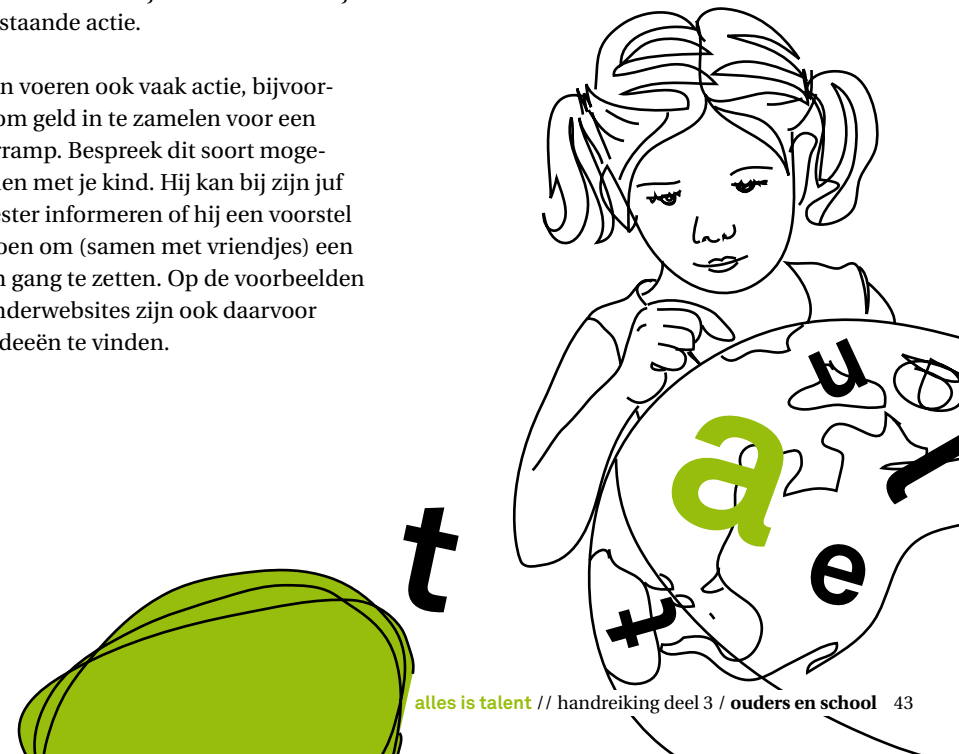
Scholen voeren ook vaak actie, bijvoorbeeld om geld in te zamelen voor een natuurramp. Bespreek dit soort mogelijkheden met je kind. Hij kan bij zijn juf of meester informeren of hij een voorstel mag doen om (samen met vriendjes) een actie in gang te zetten. Op de voorbeelden van kinderwebsites zijn ook daarvoor leuke ideeën te vinden.

Extra informatie

Websites:

Enkele kinderwebsites van goede doelen:

- www.kidsmovingtheworld.com
- www.kidsunited.nl
- www.kidsforwarchild.nl
- www.kidsforanimals.nl
- www.greenpeacekids.nl
- www.rangerclub.nl

Proefles-shoppen

De atleet

Als mensen aan sport denken, denken ze vaak aan de bekende activiteiten: voetbal, judo, basketbal, turnen, et cetera. Veel kinderen vinden deze sportactiviteiten leuk en zijn er daarom goed op hun plaats. Tegelijkertijd weten veel ouders en kinderen niet dat er allerlei andere sportactiviteiten zijn die minder bekend zijn, maar minstens zo leuk. Denk bijvoorbeeld aan rolschaatsen, capoeira, streetdance en acrobatiek.

Het doel van de activiteit 'proeflesshoppen' is er samen met je kind achter te komen wat voor activiteiten er allemaal zijn en welke activiteiten je kind leuk vindt.

Activiteit

Besprek met je kind welke sportactiviteiten hij kent en wat hij ervan vindt. Bedenk samen hoe hij erachter kan komen welke sportactiviteiten er nog meer zijn. Een goede manier is te inventariseren wat vriendjes en klasgenootjes doen. Hiervoor kun je het schema "Proefles-shoppen" gebruiken (zie bladzijde 46). Je kind vraagt aan vriendjes en klasgenootjes welke sportactiviteiten zij beoefenen en vult die in het schema in. Dan kiest hij één of

meer activiteiten waarvan hij een proefles zou willen bijwonen. In het schema kan allerlei nuttige informatie ingevuld worden, zoals de dag waarop de activiteit plaatsvindt (het moet wel binnen je eigen agenda passen). Laat je kind ook zijn ervaring opschrijven nadat hij aan een proefles heeft meegedaan. Jullie kunnen op basis daarvan samen bespreken of de activiteit leuk genoeg is om vaker te doen.

Het gaat er vooral om dat je kind iets nieuws uitprobeert en dat hij zelf op zoek gaat. Je kunt ook samen op onderzoek uitgaan, op internet bijvoorbeeld. Of informeer eens op school of bij verschillende organisaties in de buurt wat hun aanbod is. Brede scholen, sportclubs en welzijnsinstellingen hebben vaak een leuk aanbod aan sportactiviteiten voor kinderen.

Wist je dat...

Sport en beweging maken kinderen zelfverzekerder en dragen uiteindelijk bij aan goede schoolprestaties.

Schema
'Proefles-shoppen'

Breng in kaart wat vriendjes en klasgenootjes doen.

Deze kolommen vul je in als je een proefles hebt meegedaan.

Wat is de naam van je vriendje of klasgenootje?	Hoe heet de sportactiviteit van je vriendje of klasgenootje?	Hoe heet de instelling waar de sportactiviteit wordt gehouden?	Op welke dag in de week wordt de sportactiviteit gehouden?	Op welke datum is er een proefles?	Wat vond je leuk aan de activiteit?	Wat vond je minder leuk aan de activiteit?

Kennis voor beleid en praktijk

Postbus 2357
3500 GJ Utrecht
030 23 26 200
secretariaat@sardes.nl
www.sardes.nl

**alles is
talent**

De producten van *Alles is Talent* zijn mogelijk gemaakt door het Ministerie van VROM, Directoraat-Generaal Wonen, Wijken en Integratie. Sardes is inhoudelijk verantwoordelijk voor *Alles is Talent*.

les istalent alles is
s istalent alles ista
s talent alles istale
alles istalent alles
alent alles istalent
lles istalent alles is
s istalent alles ista
alles istalent alles
les istalent alles is
es istalent alles is
lles istalent alles i
s istalent alles ista
talent alles istale